

Slike Velikog rata

Obilježavajući obljetnicu iz Zbirke slika, grafika i skulptura odabrana su djela od kojih se mnoga sada prvi put izlažu. Grupirana su u nekoliko cjelina – vladari, saveznici i neprijatelji, zapovjednici i visoki časnici, pripadnici različitih postrojbi...

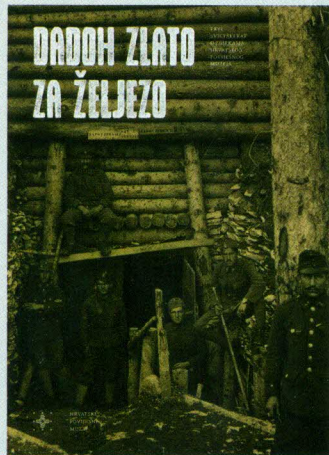
Oton Iveković, *Prijelaz 42. divizije preko Drine kod Batara*, ulje na platnu

Tekst i ilustracije: Hrvatski povijesni muzej

Veliko djelo Otona Ivekovića *Prijelaz 42. divizije preko Drine kod Batara* zauzima istaknuto mjesto u postavu izložbe. Ivekovićeve ratni crteži ovom prilikom većim dijelom bit će izloženi prvi put.

O bilježavajući stotuobljetnicu početka Prvoga svjetskog rata, u Hrvatskome povijesnome muzeju (HPM) otvore-

na je 12. lipnja izložba pod nazivom "Slike Velikog rata" (Prvi svjetski rat u Zbirci slika, grafika i skulptura HPM-a). Uvodno treba reći da je od 2006. do 2008. godine u Hrvatskome povijesnome muzeju u Zagrebu bila postavljena izložba naslovljena *Dadoh zlato za željezo* (1914. - 1918. *Hrvatska u Prvome svjetskom ratu*) na kojoj je autorica

mr. sc. Jelena Borošak Marijanović, kustosica HPM-a, odabirom bogatog materijala iz svih muzejskih zbirki u šest izložbenih cjelina ispričala tematiku Prvoga svjetskog rata.

'DADOH ZLATO ZA ŽELJEZO'

Naslov te izložbe i cijelog projekta preuzet je s jednog tipa patriotskih prstena, to jest

željeznih prstena koji su se dobivali u zamjenu za nakit, najčešće zlatni ili od plemenitih materijala, koji je bio darovan za pružanje pomoći obiteljima vojnika poginulih na ratištima. Katalog naslovljen *Dadoh zlato za željezo - Prvi svjetski rat u zbirnama Hrvatskoga povijesnog muzeja* s više od dvije tisuće kataloških jedinica materijala vezanog uz Prvi svjetski rat objavljen je 2011. godine kao XLV. katalog muzejskih zbirki.

Tom prilikom katalogizirano je i objavljeno dvjestotinjak djela iz Zbirke slika, grafika i skulptura Muzeja vezanih uz ratno vrijeme. Najveći dio tih djela

dobiven je tijekom 1919. godine nakon zamolbe dr. Viktora Hoffillera, tadašnjega ravnatelja Arheološko-historičkoga odjela Hrvatskoga narodnog muzeja, upućene vojnim vlastima da postrojbe nakon uvođenja novoga državno-pravnog ustroja predmete vezane uz stari režim predaju u Narodni muzej. Tako su u Muzej stigli razni predmeti, slike i grafike iz 5. ulanske pukovnije iz Varaždina, 16. pješačke pukovnije iz Bjelovara, 27. pješačke pukovnije iz Siska, 31. lovačkoga bataljuna, 42. domobranske divizije i 53. pješačke pukovnije iz Zagreba, 96. karlovačke pješačke pukovnije i iz Kadetske škole u Kamenici. Tek je manji dio tih djela bio izložen na izložbi *Dadah zlato za željezo*.

DOKUMENTARNA VRIJEDNOST

Obilježavajući stotu obljetnicu početka Prvoga svjetskog rata, iz te bogate Zbirke odabrana su djela, od kojih se mnoga sada prvi put izlažu. Grupirana su u nekoliko cjelina – vladari, saveznici i neprijatelji, zapovjednici i visoki časnici, pripadnici različitih postrojbi, prikazi bitaka na raznim ratištima te hrvatski ratni slikari i kipari, a upotpun-

Robert Frangeš Mihanović,
Hrvatski domobran, reljef, mramor

njena su multimedijalnom prezentacijom djela nastalih u ratnome razdoblju vezanih uz civilni život – ova djela pružaju viđenje rata očima slikara, kipara i grafičara. Širokog raspona kvalitete – od vrhunskih do poluamaterskih djela – ona predstavljaju vrijedan izvor za proučavanje različitih aspekata toga prvoga velikog sukoba u novijoj povijesti

čovječanstva. Dokumentarna vrijednost niza djela pristiglih iz raznih postrojbi nekadašnje Austro-ugarske vojske neupitna je, a bogatstvo domaćih i stranih autora čija se djela nalaze u Zbirci pruža mogućnost proširivanja njihova opusa i bolje prosudbe njihova stvaralaštva. Ovo posljednje posebice je važno za one hrvatske ratne umjetnike čija se djela čuvaju u Zbirci slika, grafika i skulptura Hrvatskoga povijesnog muzeja – Roberta Frangeša Mihanovića, Otona Ivekovića, Bogumila Cara, Slavka Tomerlina, Anđelka Kaurića i Oskara Artura Alexandra. Među izlošcima se nalaze Frangešovi brončani reljefi koji prikazuju poznatog vojskovođu Svetozara Borojevića i nadvojvodu Eugena te impozantan nedovršeni kameni reljef *Hrvatskoga domobrana*. Veliko djelo Otona Ivekovića *Prijelaz 42. divizije preko Drine kod Batara* zauzima istaknuto mjesto u postavu izložbe. Ivekovićeve ratni crteži ovom prilikom većim dijelom bit će izloženi prvi put.

MULTIMEDIJALNO PREDSTAVLJANJE

U muzejskoj Zbirci čuva se i nekoliko vrijednih djela Bogumila Cara nastalih za vrijeme njegova služenja na sočanskom ratištu. Anđelko Kaurić odličnim je crtežima tušem zabilježio borbe u Ga-

Oskar Artur Alexander, *Zračna bitka kod Ajševice*, ulje na ljepenci

Oskar Artur Alexander, *Avijatičarski inženjer Oberndorfer*, pastel

Maksimijan Vanka, *Lijepa Jela tri vijena splela*, ulje na platnu

Oton Iveković, *Vojnik s puškom*, crtež

liciji. Djela Oskara Artura Alexandra nastala u vrijeme Prvoga svjetskog rata ovom prilikom također se prvi put izlažu. Alexander je kao ratni slikar boravio najviše na sočanskom ratištu, prateći borbe zrakoplova, portretirajući odličnim crtežima niz ratnih pilota i portretirajući ih u ulju. Na kraju izložbe multimedijalno su predstavljena djela nastala u Hrvatskoj u ratnim godinama i neposredno nakon kraja rata – bakropisi Mencija Clementa Crnčića i Branka Šenoa, portreti Bele Čikoša Sesije i Gabriela Jurkića, akvareli Milenka Gjurića te reljef sa zgrade Hrvatskoga sabora, djelo Ive Kerdića iz 1918. godine, vezan uz osnutak Države Slovenaca, Hrvata i Srba.

Anđelko Kaurić, *Galicija u siječnju 1917. godine*, crtež tušem

NARODNO VIJEĆE NA SPOMEN PROZ
GLASENIA SLOBODNE NEZAVISNE DRŽAVE
SLOVENACA HRVATA I SRBA
U HRVATSKOM MEĐUSABORU

XXIX · X · MCMXVII

Ivo Kerdić, *Spomen ploča osnivanja države Slovenaca, Hrvata i Srba 1918. godine*, bronca

Autorica izložbe je kustosica Zbirke slika, grafika i skulptura Hrvatskoga povijesnog muzeja dr. sc. Marina Bregovac Pisk. Uz izložbu je tiskan katalog na hrvatskome i engleskome jeziku.

Za vrijeme trajanja ove izložbe (12. lipnja 2014. – 11. siječnja 2015.) u velikoj dvorani Hrvatskoga povijesnog muzeja bit će izložena djela Otona Ivekovića po kojima je taj slikar najpoznatiji – povijesne teme vezane uz obitelj Zrinski, zatim skica *Krvavoga sabora u Križevcima te Bitka na Stubičkom polju 1573. godine*. ■

ENG Marking the hundredth anniversary of the outbreak of World War I the Croatian History Museum opened the Images of the Great War exhibition on the 12th of June. The exhibition presents WWI in images, graphic art and sculptures.